

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши ва Ўзбекистон Иш берувчилари конфедерацияси ўртасида ижтимоий-иктисодий масалалар бўйича

2020-2022 йиллар учун

БОШ КЕЛИШУВ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси (бундан буён – “Хукумат”), Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши (бундан буён – “Касаба уюшмалари”) ва Ўзбекистон иш берувчилари Конфедерацияси (бундан буён – “Иш берувчилар”) кейинги ўринларда “Тарафлар” деб аталувчи мухтор вакиллар тимсолида:

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонун хужжатларига амал қилиб;

фуқароларнинг хуқуқ ва эркинликлари, мустақил Ўзбекистон манфаатлари устуворлигини эълон қилиб;

2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясига амал қилган ҳолда;

Ўзбекистон Республикасини 2030 йилга қадар ижтимоий-иктисодий ривожлантириш Концепциясини қўллаб қувватлаб;

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирмонович Мирзиёев томонидан қўйилган: иктисодиётни янада эркинлаштириш ва ривожлантириш, иктисодий салоҳиятни кенгайтириш бўйича чоратадбирларни изчил амалга ошириш, тадбиркорлик субъектлари рақобатбардошлиги ва фаолияти самарадорлигини кучайтириш асосида ахоли турмуш даражасини кўтариш вазифаси сўзсиз бажарилиши лозимлигини тасдиқлаб;

давлат, иш берувчилар ва ходимларнинг ижтимоий масъулияти ва улар ўртасидаги ижтимоий мулоқот муҳимлигини эътироф этган ҳолда;

ходимлар ва иш берувчиларнинг хуқуqlари ва ижтимоий-иктисодий манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш борасида ўзаро амалий ҳамкорлик қилиш, ахоли ҳаёт даражасини мутассил ошириб бориш, жамиятда ижтимоий тотувлик ва барқарорликни сақлаш учун самарали ҳамкорликни кучайтириш мақсадида ижтимоий шериклик тамойилини амалга ошира бориб;

ижтимоий-иктисодий масалалар хусусида келишиб сиёsat олиб боришининг умумий принципларини белгилаб берувчи мазкур Бош

келишувни туздилар (бундан буён “Келишув”) ва ўз зиммаларига қуидаги йўналишлар бўйича мажбуриятларни олдилар.

I. Иқтисодиётни, маҳаллий ишлаб чиқаришни ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш

Иқтисодиёт тармоқларида чуқур таркибий ўзгартиришларни амалга оширишга, товарлар ва хизматларнинг сифатли бозорини шакллантирган ҳолда рақобатбардош бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнини жадаллаштиришга қаратилган чора-тадбирларни амалга оширишни давом эттириш мақсадида Тарафлар келгуси даврда қуидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

1. Иқтисодиётнинг реал секторини жадал ривожлантириш, саноатни ва ташқи савдони диверсификация қилиш, ишлаб чиқаришни модернизациялаш, тайёр маҳсулот экспортини рағбатлантириш билан бир қаторда маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни ҳимоя қилиш чораларини жорий этиш ҳисобига милий иқтисодиёт рақобатбардошлиги ва барқарорлигини оширишга доир ишларни ҳамкорликда олиб бориш.

2. Иқтисодиётда хусусий мулк улушкини ошириш, соғлом рақобат муҳитини шакллантириш, фаолиятнинг барча соҳаларида давлат иштирокини камайтириш бўйича ислоҳотларни янада чукурлаштириш.

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 январдаги ПФ-5614-сонли “Иқтисодиётни янада ривожлантириш ва иқтисодий сиёsat самарадорлигини оширишнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонини бажариш бўйича келишилган чора-тадбирларни қабул қилиш.

4. Иқтисодиётда таркибий ўзгаришларнинг сифат жиҳатидан янги босқичига кўтариш, бунда саноатни самарали ривожлантириш ва жойлаштириш ҳамда инвестицияларни жалб қилиш учун иқтисодий ва ихтисослаштирилган зоналар, тармоқ кластерлари, кичик саноат зоналари, инновацион марказлар, технопарклар, ко-воркинг марказлари яратоётган имкониятлардан кенг фойдаланиш.

5. Аграр соҳага янги технология ва инновацияларни жорий этиш, шунингдек, қишлоқ хўжалигида меҳнат унумдорлиги ва иш ҳақини ошириш мақсадида пахта-тўқимачилик кластерларини ташкил этишни кўпайтириш, қишлоқ хўжалигида илмий асосланган ишлаб-чиқаришни йўлга қўйиш орқали озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш.

II. Норма ижодкорлиги ишларида иштирок этиш ва ходимларнинг хуқуқий ҳимояси таъминлаш

Меъёрий ижодкорлик фаолиятини такомиллаштириш ва хуқуқий ҳимоя механизмларидан самарали фойдаланиш йўли билан ходимларнинг ижтимоий-иктисодий хуқуқлари ва манфаатларига риоя этилишини таъминлаш мақсадида, Тарафлар қуйидагиларни ўз зиммаларига оладилар:

6. Ходимларнинг меҳнат ва бошқа ижтимоий-иктисодий хуқуқлари ва қонуний манфаатларига тааллуқли меъёрий-хуқуқий хужжатларни ишлаб чиқишида касаба уюшмалари Федерацияси ҳамда Ўзбекистон Иш берувчилари конфедерациясининг иштирокини таъминлаш.

7. Халқаро меҳнат ташкилотининг:

Ишлаб чиқаришида бахтсиз ҳодиса юз берганда меҳнат қилувчиларга товон тўлаш тўғрисидаги 17-сонли;

Иш ҳақини ҳимоя қилиш тўғрисидаги 95-сонли;

Энг кам иш ҳақини ўрнатиш тўғрисидаги 131-сонли;

Ҳақ тўланадиган таътиллар тўғрисидаги 132-сонли (1970 йилда қайта кўриб чиқилган);

Оилавий мажбуриятлари билан меҳнат қилувчилар тўғрисидаги 156-сонли;

Касаначилик тўғрисидаги 177-сонли;

Оналикини муҳофаза қилиш тўғрисидаги 1952 йилги конвенцияни қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги 183-сонли;

Меҳнат хавфсизлиги ва гигиенасига кўмаклашувчи асослар тўғрисидаги 187-сонли конвенцияларини миллий қонун хужжатларига имплементация қилиш имкониятларини ўрганиб чиқиш.

8. Қуйидагиларга доир таклифларни биргаликда ишлаб чиқиш:

бандликнинг ностандарт турларида банд ходимлар ҳимоясини, меҳнат соҳасидаги ижтимоий шерикликни, жамоаларга доир меҳнат низоларини ҳал этиш тартибини ва ҳоказоларни назарда тутувчи Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг янги таҳирдаги лойиҳаси мазмунига;

давлат хизмати тизимини ташкил этиш ва фаолият қўрсатишининг асосий тамойилларини, давлат хизматининг кадрлар таркибини шакллантиришни, давлат хизматига ишга ўтиш, хизматни ўташ ва хизматдан

кетишиш масалаларини, бу борадаги кафолатларни тартибга солувчи “Давлат хизмати тўғрисида”ги Қонунни қабул қилишга;

“истеъмол саватчаси” ва “тирикчилик учун зарур энг кам миқдор” тушунчаларини қонуний тартибга солиш бўйича норматив-хуқуқий хужжат қабул қилишга;

республикада ижтимоий тадбиркорлик йўналишини янада ривожлантиришга.

9. Мехнат бозорини тартибга солиш соҳасида қонун билан ўрнатилган тартиб устидан назорат самарадорлигини ошириш, шу жумладан, касаба уюшмалари инспекцияларининг иштирокини кенгайтириш йўли билан.

10. Ижтимоий тармоқлардаги саҳифалар ва ишонч телефонлари тармоғини кенгайтириш, сайёр қабулларни жорий этиш орқали ижтимоий-мехнат масалалари юзасидан аҳоли билан Қайта алоқа механизми каналларини янада кўпайтириш.

11. Мехнат қонунчилиги бузилишининг олдини олиш борасида касаба уюшмаларининг барча вазирлик ва идоралар ҳамда Ўзбекистон Иш берувчилари конфедерацияси билан тизимли ҳамкорлигини таъминлаш.

12. Касаба уюшмаларининг меҳнат қонунчилиги талаблари бузилган ҳолатлар бўйича киритган тақдимномаларини иш берувчилар (уларнинг бирлашмалари) кўриб чиқмаганда ёки ундаги талабларни бажаришни асоссиз рад этганда давлат меҳнат инспекциясига берилган қонуний ваколатларни қўллаган ҳолда бажарилишини таъминлашда кўмаклашиш

13. Маълум бир соҳада ходимларни оммавий равища ишдан озод этиш эҳтимоли тўғрисида камида икки ой олдин тегишли тармоқ касаба уюшмаси Республика кенгашига ахборот тақдим этиш ва ишдан озод этиш оқибатларини енгиллаштиришга қаратилган маслаҳатли ишларни амалга ошириш.

14. Ўзбекистон Республикаси Президенти хузуридаги Давлат бошқаруви академияси, шунингдек малака ошириш бўйича барча таълим муассасалари ўкув дастурларига «Халқаро ва миллий меҳнат стандартлари» мавзуусида таълим курсларини киритиши.

15. Фуқаролар, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари раҳбарларининг хуқуқий саводхонлигини ошириш борасида тизимли ишларни амалга ошириш.

16. Иш берувчиларни (корхона ва ташкилотлар раҳбарларини, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик вакилларини) “Мехнат муносабатлари” бўйича малакаларини мунтазам ошириб боришларини таъминлаш.

17. Халқаро меҳнат стандартларининг мазмун-моҳиятиини кенг тарғиб қилиш, уларинг корхона ва ташкилотларда ижроси юзасидан биргаликда мониторинг ўрнатиши.

III. Меҳнатга ҳақ тўлаш, даромадлар ва аҳолининг турмуш даражаси

Тарафлар келгуси даврда аҳоли даромадлари ва турмуш даражасини оғишмай юксалтириб боришни, республика фуқароларини ижтимоий қўллаб қувватлашни кучайтиришни назарда тутувчи чора-тадбирлар мажмуи амалга оширилиши зарур деб ҳисоблайдилар. Бу мақсадда Тарафлар қўйидагиларни ўз зиммаларига оладилар:

18. Мазкур Келишувнинг амал қилиш даврида меҳнаткашларнинг реал иш ҳақи ва даромадларини оширишга, ялпи ички маҳсулот таркибида меҳнат ҳақи улушкини 30 фоиздан кам бўлмаган миқдорда сақлаб туришга, истеъмол секторида инфляция даражасини 10 фоиздан пастга туширишга доир чоралар кўриш.

19. Ҳукумат, иш берувчилар ташкилотлари ва касаба уюшмалари ўртасида меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдорини белгилаш бўйича уч томонлама маслаҳатлашувлар ўтказиш тизимини йўлга қўйиш.

20. Жамоа келишувлари ва шартномалари орқали меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш, иш ҳакидан қонунчиликда кўзда тутилмаган ушлаб қолишларга йўл қўймаслик чораларини кўриш.

21. Тармоқлараро, тармоқ, худудий ва маҳаллий миқёсларда илмий асосланган меҳнат меъёрларини ишлаб чиқиш учун шарт-шароит яратиш орқали меъёрий негизни ривожлантириш ишларини давом эттириш.

22. Хўжалик ҳисобидаги ташкилотларда ходимлар меҳнатига ҳақ тўлашни ташкил этиш учун асос сифатида Ягона тариф сеткасининг оширилган тариф коэффициентларини белгилашни жамоа шартномалари ва келишувлари орқали амалга ошириш.

23. Меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг тариф қисми ва тарифга қўшимча қисми ўртасидаги мақбул нисбатни давлат томонидан ва жамоа шартномалари воситасида ўрнатилишини таъминлаш.

24. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сонли қарори билан тасдиқланган “Туман коэффициентлари, шунингдек, йиллик қўшимча таътилнинг энг кам муддати қўлланиладиган табиий-иклим шароитлари оғир ва нокулай бўлган жойлар рўйхати”да кўрсатилмаган табиий-иклим шароитлари оғир ва нокулай бўлган айrim жойларда ишлаганлик учун устамалар ва қўшимча таътиллар қўлланилиши тўғрисидаги шартларни нобюджет ташкилотларининг жамоа келишувлари ва шартномаларида назарда тутишни тавсия этиш.

25. Мулк шаклидан қатъи назар барча ташкилотларда:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сон қарори билан тасдиқланган “Ишларнинг айrim технологик турлари, ишлаб чиқаришлар ва иқтисодий фаолият турлари бўйича ишчиларнинг тариф ставкаларини оширишнинг тармок коэффициентларини қўллаш тартиби ва уларнинг миқдорлари тўғрисида Низом” талаблари тадбиқ қилинишини;

қўчма ва қатнаш тусидаги ишлар учун устамалар белгиланадиган ходимлар касблари ва лавозимлари рўйхати, шунингдек, устамалар миқдори иш берувчилар томонидан касаба уюшмаси қўмитаси билан келишган ҳолда белгиланишини ва жамоа шартномасида кўрсатилишини;

Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Молия вазирлиги, ҳамда Ўзбекистон автомобиль транспорти агентлигининг 2019 йил 22 январдаги 2-2019/ҚҚ, 9 ва 1/103-сон қарори билан тасдиқланган “Автомобиль транспорти ҳайдовчилари меҳнатига ҳақ тўлашнинг умумий шартлари тўғрисидаги Низом” талаблари тадбиқ қилинишини тавсия этиш.

26. Фермер хўжаликларида ишловчи ходимларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш, қишлоқ хўжалигидаги касб ва лавозимлар бўйича меҳнатга ҳақ тўлаш меъёрларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш.

27. Иш ҳақи ўз вақтида тўланиши, меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдори стандартларига риоя этилиши устидан давлат ва жамоатчилик назоратини кучайтириш.

28. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартағи 88-сонли қарорига биноан иш ҳақи иш берувчиларнинг айби билан ўз вақтида тўланмаганлиги учун уларнинг жавобгарлигини, шу жумладан моддий жавобгарлигини жамоа шартномалари ва келишувларида назарда тутиш.

IV. Мөхнат бозорини ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлашга қўмаклашиш

Мөхнат бозорининг самарали фаолият юритишини таъминлаш ҳамда аҳолини иш билан таъминланганлик даражасининг юксалтирилишини ўз мақсади деб эътироф этган ҳолда Тарафлар янги иш ўринларини яратиш, кадрлар салоҳиятини сақлаб қолиш ва ривожлантириш борасида кучларни бирлаштириш зарур деб ҳисоблайдилар ва қуидагиларни ўз зиммалариға оладилар:

29. Бандлик йўналишлари, тармоқлар ва худудлар кесимида аҳоли бандлиги йиллик дастурларини ишлаб чиқиш ва бажариш бўйича тизимли чора-тадбирлар амалга оширилишини таъминлаб бориш. Бунда барқарор иш ҳақини ва ҳавфсиз мөхнат шароитларини таъминловчи доимий иш ўринлари, айниқса қишлоқ жойларида яратилишига, иш ўринларини ташкил этаётган иш берувчиларни янада рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратиш.

30. Норасмий иқтисодиётдан расмий иқтисодиётга ўтиш концепциясини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

31. Халқаро Мөхнат Ташкилотининг услубиёти бўйича ҳисоблаб чиқилган умумий ишсизлик иқтисодий фаол аҳолининг 5 фоизидан ошмаслигини таъминлаш, ишсиз фуқароларни касбий тайёргарликдан ўtkазиш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, шунингдек уларни ҳақ тўланадиган жамоат ишларига жалб қилинишини кенгайтириш.

32. Олий, касб-хунар таълими муассасалари битирувчилари, Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучлари сафидан муддатли ҳарбий хизматдан қайтган шахслар, ёшлар, вояга етмаган фарзандлари бор аёллар, ногиронлиги бор шахслар ва ижтимоий ҳимояга муҳтоҷ аҳоли қатламларининг бошқа тоифаларини ишга жойлаштирилишига ҳар томонлама қўмаклашиш.

33. Мөхнат бозорини таҳлил қилиш асосида мөхнат бозорида талаб юқори бўлган касблар бўйича мутахассислар тайёрлашни, таълим муассасалари битирувчиларини мутахассислиги бўйича ишга жойлаштирилиши ва иш ўринларида қўнимлилиги таъминланиши учун иш берувчиларни рағбатлантириш механизмларини жорий этиш.

34. Ижтимоий шериклар томонидан бандликнинг беқарор турларида банд фуқаролар хуқуқлари таъминланишига, хусусий бандлик агентликлари фаолияти устидан давлат ва жамоатчилик назоратини йўлга қўйишга, касаба уюшмаларининг ҳамда Иш берувчилар конфедерациясининг вакиллари

ҳокимликлар ҳузуридаги тегишли ишчи комиссиялар таркибига жалб этилишига кўмаклашиш.

35. Юридик шахсларнинг тугатилиши ва қайта ташкил этилиши натижасида иш жойидан бўшатилган ходимларнинг қонуний ҳукуқларига риоя этилиши, уларни қайта ўқитиш, малакасини ошириш ва ишга жойлаштиришга кўмаклашиш.

36. Ишлаб чиқариш корхоналарида малакали кадрларга эҳтиёж юқорилигини инобатга олган ҳолда долзарб касблар (пайвандчи, электромонтёр, турли станокларни ишлатиш бўйича мутахассислар, хизмат кўрсатиш соҳасидаги мутахассислар ва ҳ.к.)га тайёрлаш бўйича кисқа муддатли инновацион ўқув курслар тармоғини кенгайтириш ва домий равища ривожлантириб бориш.

37. Эркин иқтисодий зоналар ҳудудида ташкил этилган корхоналарда яратиладиган янги иш ўринларининг 10 фоизини захира қилиб қўйиш орқали касаба уюшмалари ва Аҳоли бандлигига кўмаклашиш марказларининг йўлланмалари асосида ушбу иш ўринларига иш топишда қийналаётган ижтимоий ҳимояга муҳтоҷ фуқароларни талаб мавжуд бўлган фаолият йўналишлари бўйича ишга жойлаштиришга кўмаклашиш.

V. Мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси

Мехнат хавфсизлиги ва гигиенасини ҳамкорликнинг устувор йўналишларидан бири деб ҳисоблаган ҳолда, Тарафлар ўз зиммаларига қуидаги мажбуриятларни оладилар:

38. Мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси тизимини жорий этиш, унинг фаолият кўрсатиши ва ривожланишини таъминлашда иштирок этиш.

39. Ижтимоий-мехнат масалалари бўйича уч томонлама комиссиялар таркибида тузиладиган меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлиги бўйича ишчи групкалар фаолиятини ташкилотларда меҳнат шароитларини яхшилашга ва хавфсизлигини таъминлашга йўналтириш;

40. Ходимларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланишларини олдини олиш, шунингдек, уларнинг пайдо бўлиш сабабларини бартараф этиш ишларини амалга оширишга эътибор қаратиш ва жамоатчилик назоратини тизимли йўлга қўйиш.

41. Мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси масалалари бўйича техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив хужжатлар

ва норматив-хуқуқий хужжатларда ҳамда тармоқ ва худудий келишувлар, жамоа шартномаларида кўзда тутилган, ходимларга яратилган меҳнат шароитлари, саноат ва экологик хавфсизлик ҳолатини давлат назорат органлари билан ҳамкорликда текширишни амалда кенг қўллаш.

42. Уч томонлама комиссиянинг ваколати доирасида давлат ва жамоатчилик назоратини амалга оширишда куйидагиларга эътибор қаратиш:

ташкилот раҳбарлари ва бошқа мансабдор шахсларидан меҳнат шароитлари ва хавфсизлиги, шунингдек, ишлаб чиқариш билан боғлиқ барча баҳтсиз ҳодисалар ва касб касалликлари тўлиқ ахборот олиниши;

корхона, ташкилот ва муассасаларда меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича тадбирларнинг молиялаштирилиши;

ишлаб чиқаришдаги баҳтсиз ҳодисалар ва касб касалликларидан давлат томонидан мажбурий ижтимоий суғурта қилинишини, шунингдек иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тизимини таъминланиши;

иш ўринларида меҳнат шароитларининг ҳолати, айниқса заарли ишлаб чиқариш омиллари ва хавфли ишлаб чиқариш омиллари юзасидан назорат амалга оширилиши;

ходимларга имтиёзлар ва компенсациялар белгиланадиган, имтиёзли шартларда пенсияга чиқиши ҳуқуқи бериладиган, ногиронлиги бор шахслар банд бўлган заарли, хавфли ва бошқача меҳнат шароитларига эга иш ўринларида қонун хужжатларида белгиланган тартибда иш ўринларининг меҳнат шароитлари бўйича аттестациядан ўтказилиши;

дастлабки тарзда (ишга кираётганда) ва даврий (меҳнат фаолияти давомида) мажбурий тиббий кўриклар белгиланган тартибда ўтказилиши;

иш берувчиларнинг жамоа шартномалари ва келишувларида меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси ҳолати юзасидан кўзда тутилган мажбуриятларини бажаришини ўрганиш;

ходимларга қонун хужжатларида белгиланган имтиёзлар ва компенсацияларни берилиши, ҳамда уларга меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўл-йўриклар берилгани, меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича ўқувдан ва малака оширишдан ўтганлиги;

ходимлар белгиланган нормалар бўйича сут, даволаш-профилактика озиқ-овқати, газланган тузли сув, шахсий ҳимоя ҳамда гигиена воситалари

билин таъминланиши, шунингдек жамоавий ҳимоя воситалари қўлланилиши ҳолати;

ишлаб чиқариш объектлари ва ишлаб чиқариш воситаларини синаш ва фойдаланиш учун қабул қилиш комиссиялари ишида ҳамда тиббий-мехнат эксперт комиссияси мажлисларида мустақил эксперт сифатида иштирок этилиши;

мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив хужжатларни ва норматив-хукуқий хужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқишида иштирок этиш натижадорлиги;

ишлаб чиқаришда мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси талабларининг бузилиши ва баҳтсиз ҳодисаларни яширганликда айбор шахсларни жавобгарликка тортиш тўғрисида ваколатли органларга мурожаат қилиниши;

мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича ваколатли вакилларни сайлаш, ўқитиши, ва уларни малакасини доимий равища ошириб бориш, ҳамда жамоа шартномалари ва келишувларига улар ўз фаолиятини самарали амалга ошириши учун қулай шароитларни яратиш мажбуриятини киритилиши.

43. Мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив хужжатларни ва норматив-хукуқий хужжатларни қайта кўриб чиқиши ҳамда уларни халқаро стандартларга мувофиқ ишлаб чиқиши ва жорий этиш дастурини тасдиқлаш, уни ўз вақтида ва сифатли амалга ошириш бўйича ишларни мувофиқлаштирилишини таъминлаш.

44. Мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси масалаларининг муҳим ўрин тутиши ҳақида жамоат фикрини шакллантириш бўйича оммавий ахборот воситалари орқали кенг тушунтириш ишларини олиб бориш.

45. Касаба уюшмалари тизимида мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича жамоат назоратини ташкил этиш юзасидан уч томонлама ҳамкорларни жалб этган ҳолда Республика кўрик-танловини ташкил этиш ва ўтказиш.

46. Қишлоқ хўжалигида банд бўлган аҳолининг мехнатини муҳофаза қилиш ишларини янада такомиллаштириш мақсадида қишлоқ хўжалигида мехнат муҳофазасига оид талаф ва меъёрлар стандартларини ишлаб чиқиши.

VI. Ижтимоий кафолатлар, ижтимоий ҳимоя

Ходимлар ҳамда уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилиш, муносиб ҳаёт учун меҳнат қилиш шарт-шароитларини яратиб бериш мақсадида Тарафлар ўз зиммаларига қуидаги мажбуриятларни оладилар:

47. Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан қўйилган вазифалардан келиб чиқиб 2030 йилгача аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш стратегиясини ҳамкорликда ишлаб чиқиш.

48. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 28 декабрдаги “Кексалар ва ногиронларни давлат томонидан қўллаб-кувватлаш тизимини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-2705-сонли Қарорини амалга оширишга ҳар томонлама қўмаклашиш.

49. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга оширишга оид Давлат дастурлари бажарилишга ҳартомонлама қўмаклашиш.

50. Ҳар бир маҳаллада ёлғиз кексалар, пенсионерлар, ногиронлиги бор шахслар, имконияти чекланган болаларни тарбиялаётган, кам таъминланган ҳамда кўп болали оиласарга моддий ёрдам кўрсатиш учун ҳар йили “Наврӯз” ва “Мустақиллик” байрамлари арафасида мақсадли умумхалқ хайрия ҳашарларини ўтказиш.

51. Жамоа келишувлари ва шартномалари орқали кам таъминланган оиласарга, кўп болали оиласарга, уруш ва меҳнат фахрийларига доимий равишда моддий ёрдам кўрсатиб бориш.

52. Касаба уюшмалари Федерацияси ва Ўзбекистон Иш берувчилари Конфедерацияси томонидан ёлғиз кексаларга, шунингдек “Саҳоват” ва “Мурувват” уйларига моддий кўмак чораларини қўллаш.

VII. Маданий-маърифий ишлар, жисмоний тарбия ва спортни оммалаштириш, меҳнаткашлар ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш

Тарафлар ўз зиммаларига қуидаги мажбуриятларни оладилар:

53. Ходимлар ва уларнинг оила аъзоларининг фойдали ҳамда мазмунли хордиқ чиқаришларини ташкил этиш мақсадида маънавий-маърифий, маданий-оммавий ва спорт тадбирларини ҳамкорликда ўтказиш.

54. Даволаниш ва дам олиш учун замонавий шароитлар яратиш, санаторийлар ва дам олиш уйлари, шунингдек, болалар соғломлаштириш оромгоҳларида ўринлар сонини кўпайтириш ҳамда уларни модернизация қилишга алоҳида эътибор қаратиш.

55. Ходимларга жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишлари учун етарли шароитлар яратиб бериш (спорт майдончалари ташкил этиш, маҳсус спорт хоналарини ажратиш), турли спорт секциялари ва тўгаракларига жалб этиш, меҳнат жамоаларида ходимлар гимнастикасини жорий этиш ҳамда жисмоний тарбия жамоалари фаолиятини йўлга қўйиш.

56. Ҳар йили кам таъминланган ва кўп болали оилалар аъзолари, Чернобил АЭСидаги фалокатни бартараф этиш иштирокчилари, байналминалчи жангчилар, ишлаётган меҳнат фахрийлари ва ногиронлиги бор шахслар ҳамда Ўзбекистон Республикаси олдида хизматлари бор шахсларнинг маълум микдорини касаба уюшмалари соғломлаштириш уйларида бепул соғломлаштиришни кўзда тутиш.

57. Ёз мавсумида болаларнинг болалар соғломлаштириш оромгоҳларида дам олиши ва соғломлаштирилишини ташкил этишга қаратилган тизимли чора-тадбирларни амалга ошириб бориш.

58. Болалар соғломлаштириш оромгоҳларида “Мехрибонлик” уйлари тарбияланувчилари, шунингдек республиканинг экология жиҳатдан нокулай минтақаларида истиқомат қилувчи болалар соғломлаштирилишига доимий равишда кўмаклашиш.

59. Иш берувчиларга ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини ҳар йили маданий дам олдириш ва соғломлаштиришларини ҳамда “Ўзбекистон бўйлаб саёҳат қил!” дастури доирасидаги саёҳатлари учун шароит яратишларини тавсия этиш.

VIII. Аёллар ва ёшлар учун қўшимча кафолатлар

Тарафлар аёллар ва ёшлар учун Ўзбекистон Республикасининг қонун хужжатларида назарда тутилган кафолатларга риоя этишни ва имтиёзлар беришни ўз зиммасига олган ҳолда қуидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

60. Аёллар ва ёшларга қўшимча имтиёзлар берилишини назарда тутувчи идоравий норматив-хуқуқий хужжатларни инвентаризациядан ўтказиш ва Халқаро Меҳнат Ташкилоти конвенцияларига ва Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқлиги нуқтаи-назаридан қайта кўриб чиқиш ҳамда уларга қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш юзасидан таклифлар бериш.

61. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ёшлар маънавиятини юксалтириш ва уларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш бўйича бешта муҳим ташаббус”и бўйича дастурларидан келиб чиқиб ёшлар ва хотин-қизлар манфаатларини ҳимоя қилиш, шу жумладан:

ишлаётган ёшлар фаолиятидаги, олий ва касб-хунар таълими муассасалари талабаларида салбий ҳолатларни, жумладан, эртанги кунга ишонч сўнишининг олдини олиш, иш ҳақи, меҳнат шароитларидан миннатдорлик ҳиссини уйғотиши мақсадида ёшлар ўртасида маданий-маърифий, жисмоний тарбия ва спорт тадбирларини амалга ошириш.

ёшларнинг хорижий тил, компьютер саводхонлиги ҳамда замонавий билимларни мукаммал эгаллашларига турли хил ўқувлар ўtkазиши орқали кўмаклашиш, улар орасидан салоҳиятли ёшларни танлаб олган ҳолда кадрлар захирасини шакллантириш.

62. Жамоа шартномалари ва келишувларида қуидагилар назарда тутилишини таъминлаш:

хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятларни таъминлаш мажбуриятларини ташкилотларнинг ва улар таркибий бўлинмаларининг ваколатли шахси зиммасига юклиши;

ишга қабул қилиш ва хизмат бўйича кўтаришда хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятларни яратиш;

хотин-қизлар ва эркаклар меҳнатига ҳақ тўлашда нотенгликни бартараф этиш.

63. Жамоа шартномалари ва келишувларида аёллар ва ёшларга имтиёзлар бериш, улар учун маънавий ва моддий қўллаб-куватлаш чораларини қўллаш масалаларини назарда тутиш, шу жумладан:

ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари кунини узайтириш;

болали аёлларга моддий ёрдам қўрсатиш ва қисқартирилган иш вақтини ўрнатиш;

таълим муассасалари битирувчиларига меҳнат муносабатлари соҳасида қўшимча имтиёзлар ўрнатиш;

узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар харид қилиш, уй-жой қурилиши, шунингдек сафарбарлик чақируви захирасида хизматни ўташга ҳақ тўлаш учун ёш ходимларга фоизсиз ссудалар бериш.

IX. Ижтимоий мулоқот ва ижтимоий шерикликни ривожлантириш

Тарафлар, ижтимоий-мәҳнат муносабатлари соҳасидаги муаммоларни маърифий йўл билан ҳал этиш услуби ҳисобланган ижтимоий мулоқот ғоясига содиқлигини эълон қилиб, ўз зиммаларига қуидаги мажбуриятларни оладилар:

64. Касаба уюшмалари ва иш берувчилар бирлашмаларининг қонуний хукукларига риоя этиш, уларнинг қонун хужжатларида белгилаб қўйилган тартибда тузилишига ва фаолият юритишига тўсқинлик қилинишига йўл қўймаслик.

65. Хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар, шунингдек пахтатўқимачилик ишлаб чиқаришлари (кластерлар) иш берувчиларига касаба уюшмаси ташкилотини тузиш юзасидан тавсиялар бериш.

66. Ягона музокара жараёнини тадбиқ қилиш мақсадида қуидагиларни тавсия этиш:

барча жамоа шартномалари ва келишувлари лойиҳаларини жамоатчилик экспертизасидан ўтказишни;

тегишли касаба уюшмалари ва иш берувчилар (уларнинг бирлашмалари) ўртасидаги тармоқ (тариф) келишувларини - тегишли йилнинг январь ойидан, корхона, ташкилот, муассасаларда жамоа шартномаларини эса – март ойидан кечиктирмай тузишни;

тармоқ келишувлари ва жамоа шартномаларини бажариш якунларини касаба уюшмалари ва иш берувчилар ташкилотларининг қўшма мажлисларида, шунингдек, мәҳнат жамоаларининг умумий йиғилиш (конференция)ларида тегишли йилнинг 1 апрелидан кечиктирмасдан қўриб чиқилишини.

67. Касаба уюшмаларининг қарорлар қабул қилиш жараёнидаги иштирокини таъминлаш мақсадида қуидагиларни тавсия этиш:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлисларида ходимларнинг ижтимоий-иктисодий хукуқ ва манфаатларига тааллуқли бўлган масалалар қўриб чиқилаётганда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг ва Иш берувчилар конфедерациясининг вакиллари таклиф этилишини;

касаба уюшмалари Республика кенгашлари раисларини вазирликлар ҳамда давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг ҳайъатлари мажлисларида иштирок этишини;

бошланғич касаба уюшмаси ташкилоти раҳбарини корхонанинг бошқарув органлариға киритилишини;

вилоят ҳокимликлари хузуридаги Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Маъмурий кенгашлар таркибига худудий касаба уюшмалари бирлашмалари вакиллари киритилишини.

68. Долзарб ижтимоий иқтисодий масалаларни мұхокама қилиш учун касаба уюшмалари фаоллари ва иш берувчиларнинг Хукумат, вазирликлар, идоралар вакиллари билан жамоатчилик әшитувларини ташкил этиб бориш.

69. Ходимларнинг ёзма аризалари мавжуд бўлганда касаба уюшмасининг тегишли ҳисобварағига ходимларнинг иш ҳақидан ушлаб қолинган касаба уюшмасига аъзолик бадаллари ўз вақтида ўтказилишини таъминлаш

X. Келишувнинг амал қилиши, уни амалга ошириш механизми ва бажарилиши учун тарафларнинг жавобгарлиги

70. Мазкур келишув 2020-2022 йиллар учун тузилган бўлиб навбатдагиси қабул қилингунга қадар амалда бўлади. Келишув Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида амал қиласди.

71. Тарафлар мазкур Келишувни ижтимоий-иктисодий масалалар хусусида келишиб сиёsat олиб боришнинг умумий принципларини белгилаб берувчи ижтимоий шерикликнинг асосий хужжати деб эътироф этадилар ҳамда мазкур Келишувга амал қилиш, унинг барча шартларини бажариш мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар.

72. Мазкур келишув имзолангандан сўнг Тарафлар келишувда белгиланган вазифаларнинг тўлиқ амалга оширилишини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси барча давлат бошқаруви органлари ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгashi, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига ижро учун юборилишини, улар томонидан зарур чора-тадбирлар белгиланишини таъминлайди.

73. Мазкур келишувнинг айrim меъёрий ҳолатлари тармоқ, худудий (минтақавий) келишувларга ва жамоа шартномаларига киритиш орқали амалга оширилиши лозим.

74. Мазкур Келишувга имзо чеккан ҳар бир Тараф унинг мақсадлари рўёбга чиқарилиши учун ўз ваколатлари доирасида масъулиятни тан олади ва юзага келиши мумкин бўлган муаммоларни ҳал этишда ҳамкорлик қилиш мажбуриятини олади.

75. Тарафлар мазкур келишувнинг амал қилиш даврида қуидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

а) ижтимоий-мехнат муносабатларининг энг муҳим масалалари юзасидан Тарафларнинг манфаатларига тааллукли қарорлар қабул қилишдан олдин ўзаро маслаҳатлашувлар ўтказиш;

б) ҳар йили камида бир марта Келишув бажарилишининг бориши ва якунларини муҳокама қилиб бориш.

76. Мазкур Келишувга имзо чеккан Тарафларнинг ҳар бири унга аввал олинган мажбуриятларнинг бажарилишига тўсқинлик қилмайдиган ўзgartiriш ва қўшимчалар киритиш юзасидан таклифлар беришга ҳақлидир. Ушбу таклифлар Тарафларнинг ўзаро розилиги билан қабул қилиниши мумкин.

77. Мазкур Келишув бажарилиши устидан назоратни ижтимоий-иктисодий масалалар бўйича республика уч томонлама комиссияси амалга оширади.

20 ло йил «28» январ да Тошкент шаҳрида тузилди.

Ўзбекистон Республикаси
Бош вазири

А.Арипов

КР- 05-107 от 21.01.2020

Ўзбекистон касаба
уюшмалари Федерацияси
Кенгashi раиси

К.Рафиков

Ўзбекистон Иш берувчилари
Конфедерацияси бошқарув

Кенгashi раиси

А.Икрамов

18/AU-27-69 01.01.2020

